

Verklaring ten behoeve van de aanvraag Vangnetuitkering gemeente Oude-IJsselstreek 2019

Voor het betalen van structurele loonkostensubsidies en uitkeringen aan inwoners die zijn aangewezen op een bijstandsregeling¹, ontvangen gemeenten van de Rijksoverheid een gebundelde uitkering; de BUIG-uitkering². Gemeenten die worden geconfronteerd met een tekort op dit BUIG-budget, moeten hiervoor eigen middelen aanspreken. De gedachte hierachter is dat gemeenten hierdoor geprikkeld worden om zo min mogelijk uitkeringen te verstrekken en zo laag mogelijke uitkeringskosten te realiseren.

Voor gemeenten die niet uitkomen met het aan hen toegekende budget, is er de mogelijkheid van het aanvragen van een zogenaamde Vangnetuitkering. Deze uitkering houdt in dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden aanspraak kunnen maken op een compensatie van een deel van het tekort. Gemeente Oude IJsselstreek heeft al enige jaren te maken met een tekort op het BUIG-budget. Ook in 2019 is hier sprake van. Over de jaren 2016 en 2017 heeft de gemeente de Vangnetuitkering aangevraagd. Over beide jaren is de Vangnetuitkering door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid toegekend. Over 2019 vragen wij opnieuw de compensatie aan.

De Vangnetregeling wordt door de gemeente zelf aangevraagd, niet door de uitvoeringsorganisatie. Wel is bij de totstandkoming samengewerkt met Laborijn als uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet en Wet sociale werkvoorziening.

De voorwaarden voor toekenning van de Vangnetuitkering zijn:

- Het tekort over 2019 bedraagt meer dan 7,5% van de definitief over 2019 toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet.
- Over 2017, 2018 en 2019 is sprake van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 7,5%, berekend over alleen de definitief over 2019 toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet.

Gemeente Oude IJsselstreek voldoet aan beide voorwaarden.

Analyse van omvang en oorzaken van het tekort

Gemeente Oude IJsselstreek heeft in 2019 een tekort op het BUIG-budget van € 695.199 (tabel 1). Ten opzichte van het toegekende budget van € 8.267.190 is dit 8,41%.

¹ Participatiewet, IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers), IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen) en Bbz 2004 (Besluit bijstandverlening zelfstandigen. Tot en met 2019 nog beperkt tot levensonderhoud voor startende ondernemers).

² BUIG-uitkering: Wet Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten.

In de jaren 2017 en 2018 was er respectievelijk een tekort van € 772.091 en € 17.891. Het gecumuleerde tekort in de jaren 2017 t/m 2019 bedraagt 17,96% van het definitieve budget 2019 (tabel 2). Hiermee wordt voldaan aan beide bovengenoemde voorwaarden. Bij het tekort van € 695.199 bedraagt de compensatie vanuit de Vangnetregeling € 37.580.

Voor een analyse van het tekort kijken we naar de omvang en ontwikkeling van het BUIG tekort, de ontwikkeling in het aantal bijstandsuitkeringen en de redenen van in- en uitstroom.

Tabel 1. Berekening hoogte compensatie vangnet

Vangnetregeling 2019	Gemeente Oude IJsselstreek
Definitief budget 2019	8.267.190
Lasten 2019	8.962.389
Tekort ten opzichte budget (8,41%)	-695.199
Compensatie vangnet	37.580
Verwacht tekort na ontvangst vangnet	-657.619

Tabel 2. Berekening cumulatief tekort

Cumulatief tekort 2017 t/m 2019	Gemeente Oude IJsselstreek
Tekort 2017	-772.091
Tekort 2018	-17.891
Tekort 2019	-695.199
Cumulatief tekort 2017 t/m 2019	-1.485.181
Budget 2019	8.267.190
% cumulatief tekort tov budget 2019	-17,96%

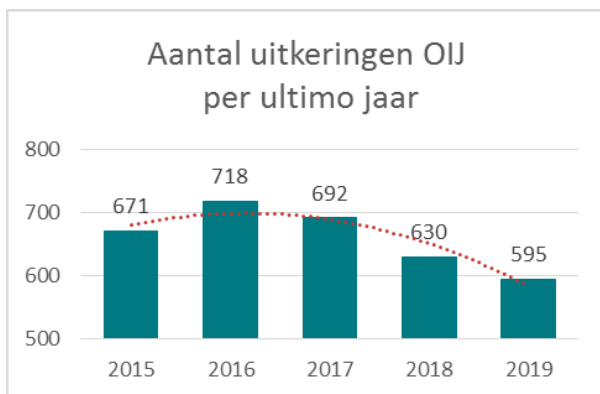
Omvang van het uitkeringsbestand

Zoals onderstaand (tabel 3) wordt weergegeven, is het uitkeringsbestand in 2019 gedaald met 5,6%³.

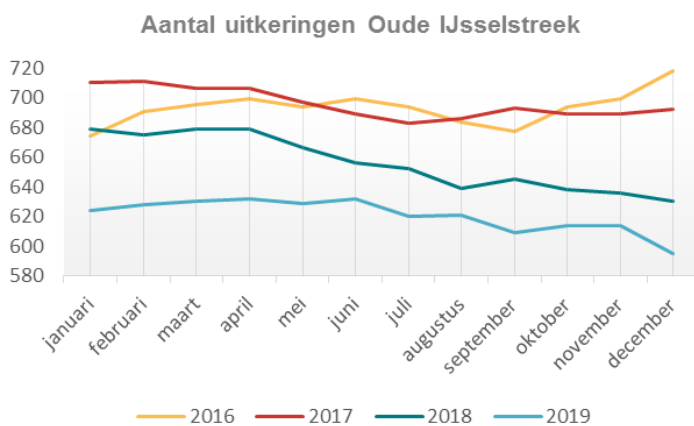
Tabel 3. Aantal bijstandsuitkeringen over 2019

Aantal uitkeringen	Gemeente Oude IJsselstreek
Ultimo 2018	630
Instroom 2019	139
Uitstroom 2019	-174
Ultimo 2019	595
Procentuele daling in 2019	5,60%

Tabel 4. Aantal bijstandsuitkeringen in relatie tot eerdere jaren

Tabel 5. Maandelijks verloop van het aantal bijstandsuitkeringen in afgelopen jaren

³ De toe/afname bedroeg in 2016: 7,0%, 2017: - 3,6%, 2018: - 9,0%

Redenen van instroom in de bijstand

De instroom is ook in 2019 vooral een gevolg van het niet langer kunnen beschikken over voldoende middelen van bestaan en in mindere mate door instroom vanuit een WW uitkering (tabel 6 en 8. Ter vergelijking met 2018, tabel 7 en 8). We zien dat veel mensen moeite hebben om in de kosten van levensonderhoud te voorzien, ondanks de positieve economische situatie in 2019. Dit geeft de kwetsbaarheid van de doelgroep op de arbeidsmarkt aan: zij zijn veelal aangewezen op flexibele arbeid met een beperkt aantal uren en soms niet in staat om zich blijvend op de arbeidsmarkt te handhaven. Daarnaast zien we bij deze groep dat zij, steeds complexere problemen hebben op diverse leefgebieden. Wanneer toetreden tot de arbeidsmarkt wel wordt gerealiseerd is het juist ook deze groep die vaker terugkomt in de uitkering. Dit zien we terug in de toename van instroom vanuit werk of ziekte. In deze situaties is er nog geen recht op een voorliggende voorziening opgebouwd. In 2019 bedraagt de deze vorm van instroom 12% en is daarmee 7% gestegen ten opzichte van 2018 (van 6 naar 17 personen).

Instroom in de bijstand door beëindiging van huwelijk of relatie is in 2019 gestegen met 5% ten opzichte van 2018 (van 11 naar 19). Het aantal studenten dat de studie heeft beëindigd en (aansluitend) in de bijstand is terechtgekomen is gestegen met 4% ten opzichte van 2018 (van 3 naar 9 personen).

Instroom vanuit de groep statushouders/migranten is in 2019 met 15% sterk gedaald ten opzichte van 2018 (van 22 naar 4). Het aantal verhuizingen vanuit een andere gemeente is met 6% gedaald, van 19 uitkeringsgerechtigden in 2018 naar 14 in 2019.

Tabel 6. Reden van instroom in de bijstand in 2019

Belangrijkste redenen instroom 2019	Oude IJsselstreek
Niet voldoende midd. om in lev. te voorzien	23%
Uitkering werkloosheid	18%
Beeindiging huwelijk/relatie	14%
Arbeid	12%
Komende van andere gemeente	10%

Tabel 7. Reden van instroom in de bijstand in 2018

Belangrijkste redenen instroom 2018	Oude IJsselstreek
Niet voldoende midd. om in lev. te voorzien	22%
Komende van AZC	18%
Komende van andere gemeente	16%
Uitkering werkloosheid	12%
Beeindiging huw elijk/relatie	9%

Tabel 8. Reden van instroom in de bijstand 2019 en 2018

Instroom 2019	2019	2018
Andere oorzaak	4	6
Arb. dienstbetr./uitk. ziekte	17	6
Beëindiging huwelijk/relatie	19	11
Beëindiging studie	9	3
Geen recht op WW	1	1
Komende van andere gemeente	14	19
Komende van het AZC	4	22
Niet voldoende midd. om in lev. te voorzien	32	27
Oorzaak bij partner	4	1
Uitkering arbeidsongeschiktheid	1	1
Uitkering werkloosheid	25	14
Zelfstandig beroep of bedrijf	9	10
	139	121

Redenen van uitstroom uit de bijstand

We zien in 2019 dat 46% van de uitstroom is gerealiseerd door het aanvaarden van werk of studie. Werk in dienstbetrekking is in 63 gevallen de reden van uitstroom, het starten van een zelfstandig bedrijf of beroep in 10 gevallen en 7 keer leidt het beginnen van een studie tot de uitstroom. Deze uitstroomcijfers zijn ongeveer gelijk aan de cijfers over 2018 (43%).

Opvallend is dat 30 uitkeringsgerechtigden in 2019 de gemeente hebben verlaten. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2018, met 16 verhuizingen.

Opvallend is ook de halvering van het aantal uitkeringen dat is beëindigd op grond van het niet voldoen aan de inlichtingenplicht. In 2018 bedroeg dit aantal nog 20 terwijl dit in 2019 nog maar 10 keer aan de orde is geweest. Ook het aantal door uitkeringsgerechtigden zelf ingetrokken uitkeringen is sterk gedaald, van 17 in 2018 naar 6 in 2019. Mogelijk dat het door Laborijn in 2019 aangepaste traject van klantbenadering hieraan mede debet is.

Tabel 9. Reden van uitstroom uit de bijstand in 2019

Belangrijkste redenen uitstroom 2019	Oude IJsselstreek
Arbeid	42%
Verhuizing	18%
Bereiken AOW leeftijd	13%
Geen inlichtingen	6%
Uitkering vrijw illig ingetrokken	3%

Tabel 10. Reden van uitstroom uit de bijstand in 2018

Belangrijkste redenen uitstroom 2018	Oude IJsselstreek
Arbeid	43%
Bereiken AOW leeftijd	13%
Geen inlichtingen	11%
Verhuizing	9%

Tabel 11. Reden van uitstroom uit de bijstand 2019 en 2018

Uitstroom 2019	2019	2018
Aangaan relatie	7	9
Aanvang studie	7	8
Ander inkomen	4	2
Arbeid in dienstbetrekking	63	62
Bereiken AOW leeftijd	22	23
Detentie	2	2
Geen inlichtingen	10	20
Overlijden	2	4
Overschrijden maximale duur verblijf buitenland	1	-
Uitkering arbeidsongeschiktheid	3	1
Uitkering vrijwillig ingetrokken	6	17
Uitkering Wajong	3	1
Uitkering ziekte	1	5
Verhuizing andere gemeente	30	16
Verhuizing naar buitenland	2	3
Vermogensopbrengsten	1	1
Zelfstandig beroep of bedrijf	10	9
	174	183

Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

B1. Beschrijving getroffen interne maatregelen

Werkmiddagen voor mensen met korte afstand tot de arbeidsmarkt

Inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt (ongeveer 3 maanden) zijn doorgaans zelf goed in staat weer betaald werk te vinden. Toch ondersteunen we deze groep door actief passende vacatures voor te leggen en groepsgewijs Werkmiddagen te organiseren.

Tijdens deze bijeenkomst delen leden van de groep ervaringen, geven elkaar tips en wordt het actuele aanbod van vacatures gedeeld. De middagen worden begeleid door professionals van Laborijn. Ook een accountmanager van het WSPA is aanwezig evenals commerciële bemiddelingspartijen.

Werkacademie Laborijn

De Werkacademie Laborijn betreft een *intensieve* (groepsgewijze) aanpak voor Participatiewet-klienten waarbij werken en leren wordt gecombineerd. Het traject is gericht op het verkrijgen van betaald (parttime) werk of het vergroten van het ontwikkelingspotentieel. Uitgangspunt is het maximaal haalbare voor de klant.

Voorschakeltraject 'trajectfit'

In de praktijk blijkt dat een deel van de in categorie 2 ingedeelde klanten (dit zijn klanten waarvan de inschatting is dat het maximaal 12 maanden duurt om de klant te re-integreren) een 'voorschakel'-traject nodig heeft alvorens in de Werkacademie te kunnen starten. Onder de werknaam 'trajectfit' biedt Laborijn daarvoor een gestructureerd programma dat hen voorbereidt om op termijn deel te kunnen nemen aan het Werkacademie-programma. Deze groep wordt al het 'toekomstig potentieel gezien', het vraagt veel en een langdurige investering maar op termijn, is de verwachting, zal dit tot succes leiden.

Voorlichtingsbijeenkomsten in samenwerking met netwerkpartners

Vanuit de Werkacademie wordt nauw samengewerkt met een scala aan netwerkpartners. Zo verzorgt Laborijn in samenwerking met het Graafschap College voorlichtingsbijeenkomsten voor opleidingstrajecten in kansrijke beroepen, zoals procesoperator, helpende in de zorg en functies in de logistiek, de techniek, de bouw en de horeca.

Sluitende aanpak jongeren

Laborijn is partner bij het vormgeven van een sluitende aanpak voor jongeren. Aanvullend op het reguliere Werkacademie-curriculum wordt extra ingezet op maatwerk interventies (bijvoorbeeld taalonderwijs). Ook wordt in nauwe samenwerking met het Graafschap College gekeken naar (terugkeer) kansen binnen het regulier onderwijs, dan wel via BOL/BBL. Anderzijds richt Laborijn zich bij inspanningen voor jongeren ook op de groep die geen lopende Participatiewet-uitkering heeft.

Actieplan Achterhoekse jongeren naar werk, school of betekenisvolle daginvulling

De gemeente Oude-IJsselstreek is partner bij de uitvoering van de regionale aanpak 'Alle Achterhoekse jongeren tussen de 16-27 jaar naar werk, school of betekenisvolle daginvulling'. We nemen – ook in Laborijn verband - actief deel en brengen onze expertise in bij casusoverleggen op gemeentelijk en sub-regionaal niveau. Onderdeel van dit plan is de campagne 'Zeg Achterhoek', dit is een platform waar jongeren geholpen worden bij hun zoektocht naar werk, school of betekenisvolle daginvulling. Inmiddels is een aantal jongeren met behulp van deze campagne op weg geholpen. Daarnaast worden matchtafels georganiseerd waarbij accountmanagers van het Werkgeversservicepunt en coördinatoren van scholen (praktijkonderwijs, speciaal onderwijs en mbo) vacatures en leerlingen - die op het punt staan uit te stromen - met elkaar bespreken. Dit heeft al verschillende mooie matches opgeleverd.

Naadloze overgang van school naar werk

Er zijn afspraken tussen scholen en Laborijn om te zorgen dat de jongeren die bijna kunnen uitstromen vanuit het VSO/Pro onderwijs begeleid worden, zodat er sprake is van een naadloze overgang vanuit het onderwijs naar werk. Zij worden vanuit Laborijn actief en blijvend begeleid (loonwaardemeting, loonkostensubsidie en jobcoaching).

Statushouders

Het Participatiewet-bestand van Laborijn omvat klanten met een verblijfstatus conform artikel 8 Vreemdelingenwet. Hiervan neemt inmiddels een groep deel aan een actief traject gericht op werk. De klanten die nog niet deelnemen aan een Werkacademie-traject volgen voor een groot deel nog een verplicht inburgeringsprogramma. Bij deze groep wordt gekeken wat, aanvullend daarop, een passend traject kan zijn.

Maatwerkondersteuning Werkacademie

In de dienstverlening aan deze groep maken we daar waar mogelijk gebruik van het reguliere curriculum van de Werkacademie. Ook worden aanvullende instrumenten inzet. Zo zien we, naast het reguliere taalonderwijs, een extra behoefte aan taalondersteuning onder de groep statushouders. Bij een aanzienlijk deel van deze groep is een beperkte leerbaarheid vastgesteld, vooral op het gebied van lezen en schrijven. De maatwerkondersteuning binnen de Werkacademie richt zich dan ook met name op spreken en luisteren. Dit wordt zoveel mogelijk geoefend in de praktijk, dus op de werkvloer. Het netwerk rondom statushouders biedt goede mogelijkheden om een taalrijke omgeving aan te bieden. Dit wordt onder meer gedaan in samenwerking met samenwerkingspartijen in de regio zoals Samen Doetinchem en de activiteiten van Stichting Present. Binnen de Werkacademie wordt actief een ervaringsdeskundige op het gebied van Arabische taal en cultuur ingezet om de gesprekken tussen statushouders en consulenten te ondersteunen.

Uitstroom met loonkostensubsidie

Steeds meer klanten stromen uit de uitkering met loonkostensubsidie. Er is dan sprake van een (meestal langdurige) verminderde arbeidsprestatie als gevolg van een arbeidsbeperking. Werkgevers zijn dus in toenemende mate bereid om deze stap te zetten en deze klanten een kans te geven op de reguliere arbeidsmarkt. In 2019 zien we daardoor een voortdurende toename van de realisatie van de langdurige loonkostensubsidie. We zien hierbij niet alleen nieuwe beschikkingen maar ook steeds meer verlengingen. Laborijn faciliteert deze plaatsingen middels de inzet van jobcoaching. Deze ondersteuning voor kandidaat en werkgever is gericht op het behoud van de betaalde baan. Daarnaast wordt actief gekeken naar het vergroten van de loonwaarde binnen de werkzaamheden.

Klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

De klanten die voorlopig nog niet aan het werk kunnen, of nog niet kunnen starten met een trajectfit (zoals hiervoor omschreven) worden actief benaderd om weer deel te nemen aan de maatschappij. De eerste stappen worden in nauwe samenwerking met lokale partners ingezet. Het kan zijn dat er gelijktijdig trajecten lopen. Maar een eerste aanzet om weer je draai te vinden, weer actief mee te doen kan tot een positief vervolg leiden. Soms vindt er als eerste stap ook psychische hulp of een andere vorm van hulpverlening plaats.

Uittreding Laborijn

Op donderdag 12 december 2019 heeft de gemeenteraad van Oude-IJsselstreek aan het college toestemming gegeven om uit de gemeenschappelijke regeling Laborijn te stappen per 1 januari 2021. Ondanks de hierboven geschreven maatregelen, is de overtuiging bij de gemeente ontstaan dat uitvoering van de Participatiewet door Laborijn niet de gewenste resultaten oplevert en niet past binnen de vastgestelde visie van de gemeente Oude-IJsselstreek. Deze visie bestaat eruit dat de uitvoering van de Participatiewet onderdeel is van ons lokale zorgnetwerk, dat wordt uitgegaan van positieve klantbejegening en dat iedereen mee kan doen, zo mogelijk door middel van betaald werk. Omdat de gemeente Oude-IJsselstreek van mening is dat de huidige werkwijze van Laborijn niet bij deze visie aansluit, is deze drastische en ingrijpende maatregel getroffen.

Met dit besluit tot uittreding is de onderhandelingsfase gestart met Laborijn en is tevens gestart met de opbouw van de nieuwe uitvoeringsorganisatie. Hiervoor is een stappenplan 'opbouw uitvoering Participatiewet' opgesteld.

B2. Beschrijving getroffen externe maatregelen

Project Meedoen Werkt!

In de huidige praktijk stonden begin 2019 rond de 320 inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt langs de kant. Inwoners die vanwege deze grote afstand tot de arbeidsmarkt niet actief zijn benaderd en/of bemiddeld door Laborijn. Toch wil de gemeente Oude-IJsselstreek, mede gelet op de huidige omvang van werkgelegenheid er alles aan gedaan hebben dat iedereen de kans krijgt om

mee te doen. Dit is ten eerste in het belang van de doelgroep zelf en daarnaast is het een kans om op een andere manier het tekort verder te reduceren. De gemeente Oude-IJsselstreek heeft om deze reden aan de externe partij 'Oké Result' de opdracht gegeven het project Meedoen Werkt! te starten. Deze partij heeft een vergelijkbaar project in Zuid-Limburg met succes uitgevoerd, waarbij werkgevers actief zijn betrokken bij het tot stand brengen van matches. Dit leidde tot een andere denkwijze, aanpak en verrassende resultaten. Deze aanpak is gebaseerd op de volgende uitgangspunten en inzichten:

- Organiseer het als gemeente dichtbij huis en met lokale en regionale werkgevers;
- Betrek de betreffende burgers actief, het is hun belang en mede hun experiment;
- De ambitie is dat tenminste 33% van mensen met een grote afstand tot arbeid betaald werk kan doen.
- In de rolverdeling hebben de werkgevers het initiatief en netwerken zij rechtstreeks met werkzoekenden. De gemeente heeft een faciliterende en regisserende rol;
- Naast het feit dat het een gelijkwaardige samenwerking is tussen de werkzoekenden, de werkgevers en de gemeente, moet ervoor ieder wat te winnen zijn;
- Bij de ontmoeting tussen werkgevers en werkzoekenden gaat het primair om elkaar te leren kennen. Op basis van een wederzijdse klik wordt verder gepraat en komen cv en vacatures aan de orde;
- Om duurzame arbeidsplaatsen te creëren is het van belang dat de gemeente ook na matching (en uitstroom uit de uitkering) voor langere tijd betrokken blijft;
- Om duurzame arbeidsplaatsen te creëren is het van belang dat (ook door de gemeente) wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van zowel de werknemer als in kennis en kunde bij de werkgever om mensen met een grote afstand goed te kunnen begeleiden en ontwikkelen;
- Werkgevers die zich actief inzetten voor deze burgers mogen een streepje voor hebben bij gemeentelijke opdrachten. Dit vraagt om ene transparant inkoop- en aanbestedingsbeleid en een actieve invulling van het SROI-beleid;
- Betrokkenheid van welzijn, zorg en jeugdzorg is gewenst omdat juist binnen de betrokken doelgroep vaak sprake is multi-problematiek.

Om het doel, de rechtstreekse ontmoeting tussen werkgevers en participatieklanten te faciliteren is gekozen voor de vorm van daten. Hiertoe wordt maandelijks een 'Meedoenplein' georganiseerd waar beide groepen elkaar op gelijkwaardige basis kunnen ontmoeten. Het is ook de plek waar andere partijen zoals vanuit WMO/Jeugd, het Werkgeversservicepunt, vrijwilligersorganisaties en nieuwsgierig geworden werkgevers kunnen aanhaken.

In het genoemde experiment in Zuid-Limburg is de Universiteit van Maastricht als kennisinstituut nauw betrokken doordat zij onderzoek doet naar de effecten, resultaten en duurzaamheid van het experiment, afgezet tegen regulier bekende aanpakken. De Universiteit van Maastricht is bereid om hun ervaringen en adviezen met ons te delen.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

Onze inzet is voornamelijk gericht op de groep inwoners met een lange afstand tot de arbeidsmarkt. Zeker met de huidige gunstige economische situatie willen we de kansen voor deze groep vergroten. Het project Meedoen Werkt levert een belangrijke bijdrage om het tekort te reduceren dat betrekking heeft op deze groep. Ons doel is om ca 100 mensen uit deze groep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan betaald werk te krijgen. Dit is aanvullend op de uitstroom die door middel van de activiteiten en maatregelen (tot 2021) door Laborijn plaatsvindt.